

**Plan van aanpak
“Duurzaamheidsbeleid
Vijfheerenlanden 2020-2024”**

Inhoudsopgave

1.	Waarom een integraal beleidsplan duurzaamheid?	3
2.	Plan van Aanpak: van verkenning naar uitvoering	6
3.	Hoe gaan we het organiseren?	8

1. Waarom een integraal beleidsplan duurzaamheid?

Inleiding

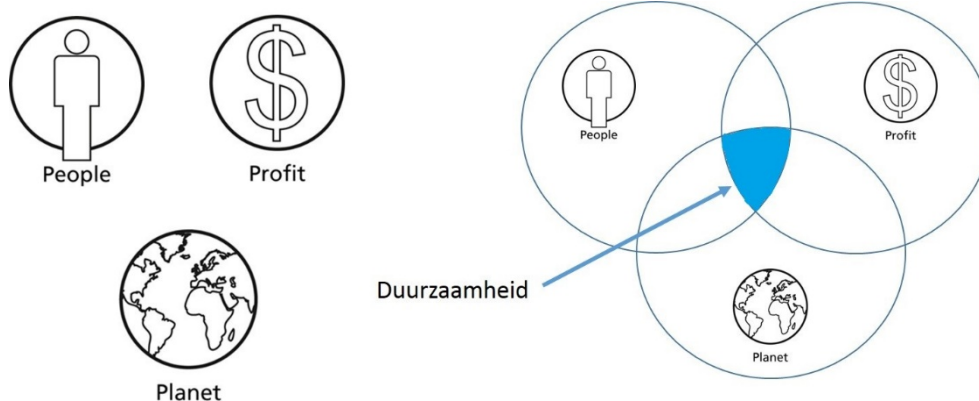
Duurzaamheid

Voor u ligt het Plan van Aanpak "Duurzaamheidsbeleid 2020-2024". Maar wat is duurzame ontwikkeling nu eigenlijk. Duurzaamheid is een breed begrip. Vraag 10 verschillende mensen wat duurzaamheid is en je krijgt waarschijnlijk ook 10 verschillende antwoorden.

Een nog steeds veel gebruikte definitie is die van de VN-commissie Brundtland uit 1987: "Duurzame ontwikkeling is ontwikkeling die aansluit op de behoeften van het heden zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien in gevaar te brengen".

Een praktische en veel gebruikte uitwerking van deze definitie is de zogenoemde *Triple P*-benadering¹. Hierin worden drie kapitalen c.q. elementen onderscheiden:

- People, het sociaal-culturele kapitaal;
- Planet, het ecologische kapitaal;
- Profit of Prosperity, het economische kapitaal.

Duurzame ontwikkeling is de groei van elk kapitaal zónder dat dat ten koste gaat van de groei van de andere kapitalen. Balans is het sleutelwoord. Niet alleen tussen de kapitalen, maar ook tussen hier en ander plekken op de wereld, en tussen nu en later.

Voor de duurzame ontwikkeling van de gemeente Vijfheerenlanden gebruiken we ook deze *Triple P*-benadering. In de Triple P-benadering duiden wij het economisch kapitaal met de term Property. Dit doet meer recht aan de maatschappelijke meerwaarde/winst van activiteiten.

Vijfheerenlanden

Met ingang van 1 januari 2019 is de nieuwe gemeente Vijfheerenlanden van start gegaan. Een fusiegemeente met twee grotere kernen Leerdam en Vianen en 14 kleinere kernen. Vijfheerenlanden ligt in de nabijheid van de stad Utrecht en heeft bewust gekozen voor de provincie Utrecht. Vijfheerenlanden heeft ook verbinding met het open landelijke gebied van de Alblasserwaard. Vijfheerenlanden kan daarmee een schakel vormen van de stad naar het open landschap, tussen de regio's U10 en AV.

¹ De term werd in 1994 bedacht door [John Elkington](#)^[1], een adviseur op het terrein van duurzame ontwikkeling.

Vijfheerenlanden wil een duurzame gemeente zijn. Wij zijn trots op het groene karakter van de gemeente Vijfheerenlanden en willen dit samen met onze bewoners blijvend versterken. Wij zien het als onze verantwoordelijkheid om onze mooie gemeente goed achter te laten voor onze kinderen en kleinkinderen.

Vijfheerenlanden is een gemeente in ontwikkeling met veel open ruimte in de stedelijke omgeving. Dit geeft ruimte voor ontwikkeling van Vijfheerenlanden in het perspectief van gezond, stedelijk leven zoals de regio U10 dat heeft verwoord (healthy urban living). Tevens kan Vijfheerenlanden mogelijk van betekenis zijn in de energieopgave van de steden in de omgeving. Het karakter van de gemeente, open landschap met mooie dorpen en historische steden, is een belangrijk gegeven in de verdere ontwikkeling van onze gemeente.

In dit Plan van Aanpak zijn de gemeentelijke activiteiten beschreven die nodig zijn om te komen tot een beleidsplan Duurzaamheid. Het is een project waarbij op diverse manieren de gehele gemeentelijke organisatie, inwoners en ondernemers, en leden van maatschappelijke organisaties betrokken worden. Niet alleen omdat duurzaamheid binnen alle beleidsvelden ingebed moet worden, maar ook omdat duurzaamheid vraagt om een aanpak waarbij iedereen zijn verantwoordelijkheid heeft.

2. Ambities, doelstellingen en thema's

Ook bij duurzaamheid hebben we te maken met wettelijke taken en landelijke kaders waar we zelf geen invloed op hebben. Dit zijn taken die vanuit hogere overheden worden opgedragen. Denk hierbij aan de inzameling van afval, milieubeleid en -beheer (met name geluid en bodem).

Naast de wettelijke taken en rijksbeleid hebben we in Vijfheerenlanden ook ambities op het gebied van duurzame ontwikkeling. Die komen deels voort uit afspraken op landelijk, provinciaal en regionaal niveau; bijvoorbeeld uit het Klimaatakkoord, het regionaal bod duurzame energie (via de Regionale Energiestrategie, hierna: RES), de Transitievisie Warmte en op het gebied van de landelijke circulaire doelstellingen.

In deze notitie wordt het proces beschreven waarmee we een integraal duurzaamheidsbeleid gaan opstellen. Daarnaast zijn een aantal onderwerpen binnen de brede scope van duurzaamheid waarvoor separaat een proces zal worden gestart. Bijvoorbeeld voor de Regionale Energiestrategie omdat dit een regionaal proces is met een eigen planning en dynamiek en grote samenhang heeft met onder andere het Ruimtelijk Economisch Programma (hierna: REP).

Ambities

De voormalige gemeenten Zederik, Vianen en Leerdam, zijn zich al langere tijd bewust van de klimaatproblematiek. Ook de nieuwe gemeente Vijfheerenlanden heeft duurzaamheid hoog op de agenda staan.

De gemeente wil initiatieven laten ontplooiën die duurzaam zijn in alle aspecten van het woord. Daarnaast willen we een voorbeeldfunctie hebben naar onze inwoners. Inwoners en bedrijven hebben een belangrijke rol bij de realisatie van duurzaamheidsdoelen. Voor hen is het belangrijk dat er een duidelijke visie is die breed wordt uitgedragen en wanneer de gemeente een voorbeeldfunctie vervult.

Doelstellingen

In het coalitieakkoord is opgenomen dat we samenhangend Duurzaamheidsbeleid opstellen en daarmee verantwoordelijkheid nemen om meer mensen te laten leven in een gezonde en schone omgeving. Daarnaast willen we onze gemeente goed achter laten voor onze (klein)kinderen.

Het uitgangspunt van het Plan van Aanpak is dat er integraal duurzaamheidsbeleid voor Vijfheerenlanden komt, met concrete doelen die meetbaar en realistisch zijn.

Daarbij onderscheiden wij 4 pijlers:

- Energietransitie
- Circulaire economie
- Klimaatadaptatie en klimaatbestendige fysieke leefomgeving
- Biodiversiteit, duurzame landbouw en een duurzaam landschap;

Resultaat

Het resultaat van dit beleidsproces is een compact en integraal beleidskader, dat wil zeggen het bevat de hoofdlijnen voor gemeentelijk beleid zodat deze op alle beleidsterreinen binnen de organisatie verankerd worden en het draagvlak vergroot wordt. Het beleid wordt voorzien van een duidelijke uitvoeringsagenda en instrumenten voor verdere implementatie en uitwerking. Het beleid wordt niet vast omliggend, omdat duurzaamheid nog dermate in ontwikkeling is dat het regelmatig aangevuld en bijgesteld zal (moeten) worden.

Opgemerkt wordt dat we niet vanaf nul starten. Op veel terreinen werken we al aan duurzaamheid. Voor 2019 hebben we het Uitvoeringsprogramma 2019 opgesteld. Hierin hebben we naast het kader waarbinnen we werken ook de projecten opgenomen waaraan we dit jaar werken. De activiteiten uit het collegeprogramma en de lopende projecten krijgen dan ook een plek binnen het integrale duurzaamheidsbeleid.

2. Plan van Aanpak: van verkenning naar uitvoering

Op dit moment wordt gewerkt aan de Strategische Visie Vijfheerenlanden. Daarnaast vinden harmonisaties van diverse beleidsonderdelen plaats. Alle input die verzameld wordt voor het opstellen van deze beleidsstukken wordt verzameld en gebruiken wij voor het opstellen van het duurzaamheidsbeleid.

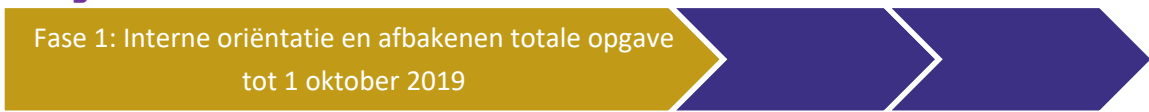
Fase 0: uitvraag formuleren en verlenen opdracht bureau duurzaamheidsbeleid traject (sept. 2019)

Fase 1: (Interne) oriëntatie en afbakenen totale opgave (gestart tot 1 oktober 2019)

Fase 2: ordenen informatie, kansen, belemmeringen en ambities (oktober-november 2019)

Fase 3: schrijven beleidsnota in concept (oktober 2019 - januari 2020)

Wat gaan we doen?

Fase 1: Interne oriëntatie en afbakenen totale opgave
tot 1 oktober 2019

Duurzaamheid is een kernwaarde van de gemeente Vijfheerenlanden. Maar, zoals eerder geschetst, is duurzaamheid ook een container-begrip.

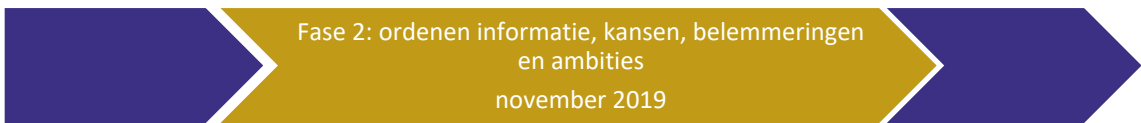
In deze fase brengen we voor de gehele organisatie in beeld:

- Wat we al doen op het gebied van duurzaamheid bij de verschillende beleidsterreinen?
- Welke trends en ontwikkelingen zijn er?
- Met welke kaders ((inter)nationaal) moeten we rekening houden?
- Welke kansen liggen er nog, welke belemmeringen zijn er?
- Welke ambities zijn realistisch haalbaar in de verschillende beleidsterreinen op het gebied van duurzaamheid?

We halen de informatie en wensen voor verdere of toekomstige verduurzaming op het eigen beleidsterrein op door middel van semigestructureerde interviews. Met de interviews halen we de ontbrekende informatie op.

Resultaat fase 1 = er is een beeld van “de stand van zaken duurzaamheid” en eventuele blinde vlekken zijn in kaart gebracht

Vervolg: Bepalen welke actoren nog geïnterviewd moeten worden om eventuele blinde vlekken in te vullen.

Fase 2: ordenen informatie, kansen, belemmeringen
en ambities
november 2019

We ordenen wat we hebben opgehaald in de oriëntatie-fase.

In dit eerste jaar van de gemeente Vijfheerenlanden worden onze inwoners, bedrijven en maatschappelijke partners meer dan eens gevraagd om input voor ons beleid: de strategische visie, de woonvisie, regionaal landschappelijk visie, beleidsnotitie sociaal domein, het energietransitie congres, mobiliteit enzovoorts. We benutten deze input voor het integraal duurzaamheidsbeleid. Het participatietraject voor het opstellen integraal duurzaamheidsbeleid zal daarom bescheiden zijn en geen op zichzelf staand traject.

Resultaat fase 2 = er is voldoende input om het beleid in concept te schrijven en voorlopige ambities te formuleren.

Fase 3/4: schrijven concept beleidsnota met
uitvoeringsagenda en toetsing raad
december 2019 / januari 2020

Op basis van de stappen 1 en 2 schrijven we een concept beleidsplan met daarin onze ambities, kaders en een visie (stip op de horizon).

We voorzien dit van een eerste concept-uitvoeringsprogramma, -agenda en instrumenten voor verdere implementatie en uitwerking. Hierbij stellen we ons de vraag hoe de activiteiten die wel al doen, bijdragen aan realisatie van de ambities.

Niet alles kan tegelijk, omdat we als gemeente onze inwoners, bedrijven en maatschappelijke partners nodig hebben onze duurzaamheidsambities te realiseren. Op welke wijze we onze inwoners, bedrijven en maatschappelijke partners gaan betrekken bij de uitvoeringsagenda bepalen we onder andere in deze fase.

Resultaat fase 3 = een concept beleidsplan met een goede verhouding tussen vorm (visueel) en inhoud, digitaal via website te presenteren.

Fase 4: toetsing concept en aanpassen tot definitief beleid (januari 2020- februari 2020)

In fase 4 consulteren we de raad en vragen we hen input te leveren op het concept beleidsplan.

Vervolg: in het beleidsplan leggen we een keuze voor om een (onafhankelijke) website in te richten waar interactief gemeentelijke informatie wordt ontsloten en ook derden informatie over duurzame initiatieven kunnen toevoegen².

² Voor inspiratie o.a: www.omzeist.nl; www.duurzaamwoerden.nl;

3. Hoe gaan we het organiseren?

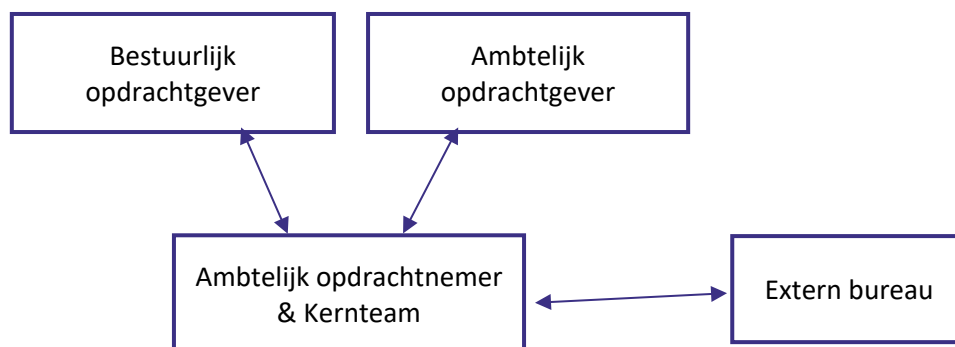
Om het opstellen van het Duurzaamheidsbeleid in goede banen te leiden en het (concept) beleidsplan op tijd op te kunnen leveren, zijn de volgende aspecten van belang.

- Er is een kernteam bestaande uit medewerkers die de 4 beleidspijlers (energie, circulaire economie, klimaatadaptatie en landschap/landbouw/biodiversiteit) vertegenwoordigen en verantwoordelijk zijn voor de organisatie. Het kernteam bepaalt, ieder voor het eigen beleidsterrein, wat ze al doen (inventarisatie) en wat ze missen, welke actoren geïnterviewd moeten worden en formuleert de vragen. Het kernteam formuleert de ambities en de visie.
- We huren een adviesbureau in dat ons ondersteunt bij de deskresearch gemeentelijk beleid en landelijke kaders, (uitwerking van de) interviews en vormgeving van het eindresultaat.
- Het bestuur en management voelt zich nauw betrokken bij het “handen en voeten” geven van de kernwaarde duurzaamheid. Zij geeft de organisatie ruimte en capaciteit om een bijdrage te leveren aan het integraal duurzaamheidsbeleid.
- Binnen het kernteam is de ambtelijk opdrachtnemer het eerste aanspreekpunt voor de ambtelijk opdrachtgever en de betrokken portefeuillehouders. Ook borgt hij de sturing op het proces en bewaking van de kwaliteit.

Projectorganisatie

Onderstaand plaatje geeft schematisch de projectorganisatie weer.

Projectorganisatie

Bestuurlijk opdrachtgevers	Christa Hendriksen	Wethouder klimaatadaptatie en energietransitie
	Maks van Middelkoop	Wethouder duurzaamheid
Ambtelijk opdrachtgever	Joop Koetsenruijter	Directeur fysieke leefomgeving
Ambtelijk opdrachtnemers	Anny Schuurmans & Jeannette Bijkerk	Beleidsadviseurs duurzaamheid
Kernteam	Marion Speksnijder	Beleidsadviseur water en klimaatadaptatie
	Marinke Kruijt	Beleidsadviseur landschap, landbouw en RO
	Ria Driessen	Beleidsadviseur milieu
	Noortje Beuvery	Beleidsadviseur duurzaamheid

Start opstellen beleid

Na vaststelling van het procesvoorstel Duurzaamheid door het college zal gestart worden met het proces. De planning en voorgang zal regelmatig besproken worden met de ambtelijk en bestuurlijk opdrachtgever.

Communicatie

Communicatie is tijdens de totstandkoming van het hele plan cruciaal. Niet alleen bij de uitvoering, ook bij de totstandkoming. We onderscheiden verschillende doelgroepen; ondernemers, inwoners, maatschappelijke organisaties en medewerkers. Zij hebben allemaal een andere informatie behoeften en moeten op een passende manier aangesproken worden.

In Vijfheerenlanden zijn de teams zelf verantwoordelijk voor de communicatie. Samen met communicatie wordt een communicatiestrategie geschreven bij dit beleidsplan. Deze wordt aangevuld met een kernboodschap. De werkzaamheden zullen binnen de reguliere inzet van communicatie vallen.

Budget

Financiële haalbaarheid

Het cluster duurzaamheid is sinds juli formatief op sterkte, maar de nieuwe medewerkers hebben tijd nodig om ingewerkt te raken, daarom zal een adviesbureau worden ingehuurd om de gemeente te ondersteunen. We ramen de kosten op circa € 25.000,= die gedekt kunnen worden uit het beschikbare duurzaamheidsbudget.

Daarnaast wordt voor het vervolg traject afhankelijk van de keuze voor verdere communicatie een bedrag van €25.000,= gereserveerd voor inhuur extra communicatieondersteuning. Ook deze kosten worden gedekt uit het beschikbare duurzaamheidsbudget.

Benodigde capaciteit

Opstellen beleid

De werkzaamheden voor het opstellen van duurzaamheidsbeleid vindt grotendeels plaats in 2019. De inzet van ambtelijke capaciteit vindt dan ook grotendeels plaats in 2019. De benodigde inzet (max. 150 uur voor ambtelijk trekker en max. 75 uur per kernteamlid) vindt plaats binnen de regulier beschikbare uren.

Van de te interviewen medewerkers wordt een inzet gevraagd van maximaal 4 uur per medewerker. Deze uren zullen besteed worden aan het leveren van input aan de opsteller van het beleidsplan.

Uitwerking van de projecten

Met het opstellen van het Plan van aanpak zitten we nog in een dusdanig stadium (inventarisatiestadium) dat geen concrete urenraming gegeven kan worden voor wat betreft de vervolgtacties die voortvloeien uit het dan opgestelde duurzaamheidsbeleid. Met de verdere uitwerking van de projecten zal in het op te stellen actieplan nadere invulling van de uren plaatsvinden.

Bestuurlijk traject

Het bestuurlijk traject ziet er als volgt uit:

- Vaststellen Plan van aanpak door college van B&W: 24 september 2019
- Informatieve brief naar raad: 26 september 2019
- Vaststellen ontwerp Beleidsnota incl. uitvoeringsagenda door college van B&W d.d. 18 februari 2020
- Vaststellen beleidsnota door raad: april 2020 (exacte data raadsplanning 2020 zijn nog niet bekend)